

Vananaiste- või leskedesuvi?

Kindel sott on ainult astronoomiliste aastaegadega: nende algust saab alati kalendrist vaadata. Märksa keerulisem on lugu rahvapäraste aegadega.

Eriti palju nimesid on pandud ilma-
de poolest segasele ajale sügise pai-
ku. Ja seda mitte ainult meie maal.

Kõige tuntum neist on kindlasti
Euroopas nn vananaistesuvi, Põhja-
Ameerikas aga indiaanisuvi.

Mis on nende kummaliste nimede
taga?

Härmaalõngad kui hõbedane juus

Väljend “vananaistesuvi” tulenevat
Saksamaalt (*Altweibersommer*). Van-
nas keelepruugis tähendanud sõna
weiben kudumist: hilissügisel õhus
lendavad kastes pärlendavad härma-
lõngad (ämblike kudumid) meenu-
tavad vanemate daamide pikki hal-
le juukseid.

Muide, härmaniitidesse sattumine
foovab naisterahvastele õnne – armu-
mist, pulmaloori.

Saksa mõju kandub ilmselt ka mu-
jale Euroopas: seda suve liiki kut-
sutakse Venemaal *babje leto*, Poo-
las *babie lato*. Rootsis on sügise kes-
kel tagasi tulnud suve nimeks *britt-
sommer* (Birgitta suvi), Soomes *rus-
ka aika* (pruunide lehtede aeg), nii
et sugugi mitte “jätkusuvi”, Šveitsis
aga nukratoonilise *Witwensommer-
li* ehk leskedesuvi.

Kesk-Venemaal oli varematal aega-
del komme tähistada suve tagasitule-
kut isegi kindlal kuupäeval – 14. sep-
tembril.

Geofüüsik Heino Toominga arvates
nimetati seda aega Eestis nii seetõtu-
tu, et siis tuli vanematel naistel ära
teha ripakile jäänud põllutööd.

Iseväarki on Ameerikas levinud in-
diaanisuve (*Indian Summer*) tekkelu-
gu. Nime poolest võiks seda suve pi-
dada vabalt Indiale omaseks aasta-
ajaks, sest Ameerika indiaanlasi kut-
suti varem “korrektselt” ikka “pu-
nasteks indialesteks” – *Red Indians*.
Aga säärane terminite muutumine on
juba tolele maale omane (indiaanla-
sed eelistavad olla pigem “põlisamee-
rikased”). Igal juhul Indiaga pole siin
mingit pistmist.

Indiaani naised põllutööl

Indiaanisuveks kutsusid Euroopast
tulnud uusasunikud aega hilissügi-
sel, mil punanahad vilja koristasid
(esimene teooria): saagikoristus ol-
nud põhiliselt indiaani naiste tööks,
mehed käisid sel ajal jahil.

Teise teooria järgi põletati preerias
sügiseti vana kulu ehk rohtu. Sep-
tembris ja oktoobris on USA kesk-

SVEN ARBET

osas tõesti ilmad sombused, otsekui
suitsused.

Millal saabub Eestisse eespool ni-
metatud suvi?

SL Öhtulehe küsitluse kohaselt arvas
45% vastajaist, et vananaistesuvi saa-
bub septembris, 31% – oktoobris, 2% –
novembris, 21% isegi, et detsembris.

See on hea näide sellest, et mõned
peavad vananaistesuveks kas või
aega augustist detsembrini, peasi

et on soe ja lund maha ei tule. Tegeli-
kult peaks soojade ilmade jätkumist
septembris pidama ikkagi endisel
kliimaatiliseks suveks. Kui aga öökül-
madega jaheda perioodi järel saabu-
vad uuesti selged soojad kuivad päe-
vad (kuigi suhteliselt jahedate ööde-
ga), siis sellist aega võib soovi korral
nimetada vananaistesuveks.

Olen päri Vadim Želniniga, kellele
too ilmatüübi nimi sugugi ei meeldi-
nud. Tegin neli aastat tagasi ettepa-
neku kutsuda niisuguseid perioode
septembri lõpul või oktoobri alguses,
kus pöörduvad tagasi soojad päikesel-
ised ilmad, vahelduvalt vanadaami-
de või -härade suveks. Ennetades fe-
ministide proteste.

Mitmel viimasel aastal on olnud
klassikalisi jätkusuvesid. Näiteks
2006. aastal kestis selline uus soe suvi
septembri lõpul – oktoobri alguses ter-
velt tosina jagu päevi. Enne seda aega
olid ööd hallased ning väga külmad.

Ameerikas peaks “tõeline” indiaani-
suvi üldiselt aktsepteeritud arusaami-
se kohaselt olema selline, kus pärast
sügisest pööripäeva kestab periood
päevaste temperatuuri maksimumi-
dega üle 21 °C vähemalt nädala.